

4a. Dy Plambeck: Vi har sønderrevet det danske sprog

Teksten er fra Politiken den 30. april 2017.

Dy Plambeck (f. 1980), forfatter og digter.

Jeg er forfatter, jeg tror på sproget, dets berettigelse i verden, dets muligheder. Jeg kan ikke andet, det ville være en falliterklæring, jeg tænker over sproget hver dag, når jeg skriver på mine værker, sprogets konstruktion, dets betydning, det enkle ord.

5 Sproget er noget, hvert menneske har, dets særkende, ingen kan tage sproget fra mennesket. Det er selv herre over det. Stemmen, sproget, det ord, et menneske vælger, sådan kender vi ham eller hende.

Jeg tilbragte påsken i mine forældres hus i Sydfrankrig sammen med min kæreste og vores datter på 2 ½ år. Min far tilhører den sidste generation, der ikke
10 fik mere end 7-8 års skolegang, og der var ingen fremmedsprog på skemaet. Hver dag kastede han sig hovedkulds ud i at snakke med den ene og den anden franskmand i den lille bjergby, selv om hans fransk begrænser sig til bonjour, oui og pain et beurre. Hans engelsk og tysk er ikke meget bedre. Alligevel kom han ud på terrassen efter en tur oppe på torvet og sagde til min mor: »Jeg mødte Claude, han
15 har været meget i Nice på det sidste, det er noget med en dame«. Eller: »Naboen siger, at jeg gerne må beskære hans træer, så de ikke skygger for udsigten, bare ikke hans oliventræer«.

Slagteren i bjergbyen er min fars ven, de taler om fodbold, biler og fedtmarmorering på kød. En dag min mor, der faktisk kan fransk til husbehov, gik ind til
20 slagteren for at købe en steg, smilede slagteren overbærende til hende, mens hun på sit begrænsede fransk forsøgte at formulere, hvad hun gerne ville have.

Da hun gik, sagde slagteren til hende: »Send din mand næste gang, det er lettere, han taler sådan et udmærket fransk«.

Hvis vi vil snakke sammen, kan vi snakke sammen.

25 I Den Store Danske Encyklopædi står der:

sprog: tegnsystemer, som mennesker anvender for at meddele sig til hinanden ved at tale (...)

*Som mennesker anvender for at **meddele** sig til hinanden.*

Det er foruroligende at se, hvad der sker med sproget i vores samfund. Sproget
30 er i opløsning. I det rum, hvor alle vi, der bor i Danmark, kan tale sammen, i det offentlige rum, der, hvor den demokratiske samtale skulle foregå, er sproget en sammenstyret ruin, et sønderrevet klæde. Vi taler næsten ikke sammen længere. Der er ingen meddelelse, ingen dialog.

Det handler ikke kun om, at folk skriver hadske, racistiske og sexistiske kommentarer på Facebook og i avisernes kommentarspor, men om, at vi er kommet
35 et sted hen, hvor det er blevet dagligdag, at politikere lyver for befolkningen om alt fra antallet af flygtninge til fiskekvoter og nedskæring i dagpenge. Hvor politikere

giver valgløfter, men så snart sejren er hjemme, bliver løfterne ændret. Hvor politikere alt for ofte kommer med tomme udsagn eller taler et elitært embedsmands-
40 sprog for at skjule intentionen eller effekten af deres politik. Hvor der i stigende grad tales til følelser og ikke fakta. Hvor politikere taler så kynisk om f.eks. befolkningsgrupper som kontanthjælpsmodtagere, studerende og flygtninge, at det er så trist, som Niels Hausgaard¹ sagde i 'Debatten' på DR2 i vinter, at han ikke har kunnet lave sjov med det i sine shows.

45 I USA har vi bevidnet, at Donald Trump først vandt valgkampen med en brutal retorik og efterfølgende har taget sproget som gidsel i sin politiske karriere ved at gøre løgn og usammenhængende udtalelser til en bevidst strategi. Ordene er ved at miste deres værdi, sproget sin kraft, og derved dør samtalen ud. Også i Danmark.

50 Jeg vil ikke kun sige, at det er trist, jeg vil sige: Det er alarmerende. Man siger, at tonen i den offentlige debat er hård. Man siger, at politikerne lyver. Man siger, at ingen længere lytter til hinanden. Men det, man burde sige, er: Vores demokrati er ved at gå i stykker.

Samtalen er grundstenen i demokratiet. Som teologen Hal Koch, der blev kendt
55 for sit hovedværk 'Hvad er Demokrati' (1945), skrev i artiklen 'Ordet eller Sværdet' (1945):

»Det er Samtalen (Dialogen) og den gensidige Forstaaelse og Respekt som er Demokratiets Væsen. Hvis dette glipper, vil man uvægerlig falde tilbage til Magtkampen (...) Ordet eller Sværdet! Ved Sværdet afgør man, hvem der er den stærke-
60 ste. Ved Ordet finder man ud af, hvad der er det rigtige«.

Hvis der til sidst ikke er noget sprog til samtalen, fordi det er slidt ned og ikke længere er til at stole på, så kollapser hele det hus, der er vores demokrati. Jeg kan være bange for, at vi er ved at holde op med at tro på sproget som en mulighed, en måde, gennem hvilken vi kan forandre verden. Hvad er der så tilbage?

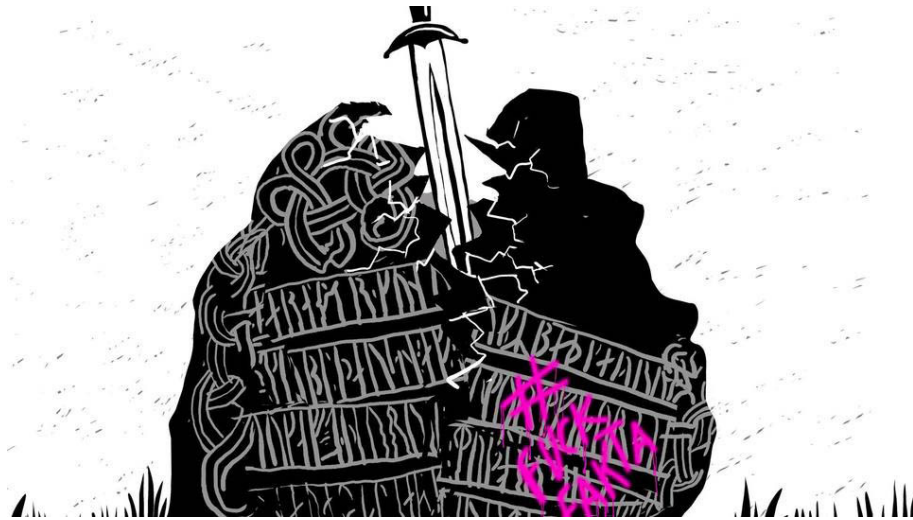
65 Det siger Hal Koch ganske klart i sin artikel: Sværdet. Kampene. Krigen.

Vi har alle en forpligtelse til at bruge sproget til at meddele sig til den anden. Der skal være en henvendelse. Det er vigtigt, at vi tager den forpligtelse alvorligt. At vi har et ønske om at samtale.

Både Hal Koch og filosofen Jürgen Habermas opstiller nogle kriterier for den
70 demokratiske samtale. Den skal være baseret på lige muligheder for at sige noget og på saglighed. Man skal gøre sig umage for at lytte til hinanden og afsøge de bedste argumenter for og imod det emne, der er til diskussion.

Vi kan være rygende uenige. Det er helt fint, så længe vi befinder os i dialogen. I et demokrati er der plads til mange stemmer i modsætning til i et autoritært sty-
75 re, hvor kun én stemme dominerer, men for at de forskellige stemmer kan være der, forudsætter det, at vi forpligter os på og holder liv i den demokratiske samtale.

¹ *Niels Hausgaard*: dansk sanger, sangskriver og satiriker.

Tegning: Katrine Marie Nielsen.